

Wstęp

Proces integracji europejskiej jest zjawiskiem polityczno-społecznym, które od wielu lat w dominuje w życiu Polski i Polaków. Ta sytuacja przekłada się również na sferę dydaktyki akademickiej w zakresie prawa i administracji. Już w połowie lat 90. XX w., a więc jeszcze długo przed uzyskaniem przez Polskę statusu państwa członkowskiego Unii Europejskiej, pojawiły się pierwsze publikacje przybliżające system instytucjonalny czy – w mniejszym stopniu – rozwiązania z zakresu unijnego (wówczas wspólnotowego) prawa materialnego. Dziś taka pozycja, omawiająca różne zagadnienia z zakresu prawa unijnego, powinna znajdować się w dorobku liczących się ośrodków naukowych i dydaktycznych, specjalizujących się w badaniach lub nauczaniu problematyki unijnej.

Kierując się tą myślą, postanowiłem oddać do rąk Czytelników niniejszą książkę pt. *Unia Europejska. Instytucje, polityki, prawo*. Na moją decyzję wpłynęło wiele przesłanek, z których znaczącą rolę odegrały trzy:

- chęć autorskiego omówienia tematyki prawa UE i podzielenia się z odbiorcą chociaż częścią wiedzy, jaką uzyskałem przez około dwadzieścia lat praktycznego kontaktu z tą dziedziną wiedzy, w tym w trakcie blisko dziesięcioletniego wykładania tej problematyki na poziomie uniwersyteckim;
- potrzeba dydaktyczna, wynikająca z faktu, że na uczelniach, na których prowadzę wykłady z prawa UE, nie ma przygotowanej przez własne kadry publikacji, uwzględniającej własne stanowiska, oceny i opinie;
- nieodparte poczucie konieczności innego, świeżego spojrzenia, odmiennego od ujęć polskich specjalistów, często pozbawionych naukowego obiektywizmu zastąpionego politycznym entuzjazmem.

Ta ostatnia przesłanka przejawia się w dwóch kontekstach. Po pierwsze, w treści wielu przemyśleń, które znaleźć można przede wszystkim w omówieniach aspektu systemowego prawa UE. Czytelnik odnajdzie tam indywidualne spojrzenie, odrębne oceny, wątpliwości, pytania i próby odpowiedzi na nie, wynikające z coraz bardziej skomplikowanego statusu prawnego Unii Europejskiej, przejawiającego się także w widocznych dziś problemach strukturalnych, politycznych i ekonomicznych. Takie założenie redakcyjne ma nie tylko skutkować włączeniem w zakres podstawowej wiedzy o prawie UE, jaką nabywają studenci, nowych aspektów wiedzy, ale również pobudzić ich do szerszej refleksji na temat integracji europejskiej. Jest ono też próbą odejścia od niedomówień, ukrywania pewnych kontekstów normatywnych, czy wręcz nieodpowiedzialnego maskowania specyfiki UE, jakie ciągle zdarzają się niektórym autorom. Unia Europejska jest naszą rzeczywistością i pewnie przyszłością, bo takie są realia międzynarodowe. Jednak Czytelnicy, ucząc się o niej, powinni znać zarówno faktyczny stan roz-

wiązań prawnych, jak i ich kontekst oraz skutki, w tym wpływ na status i pozycję państw członkowskich.

W publikacji znacząco zredukowano zbędne elementy teoretyzujące. Jest ona pisana, szczególnie w części odnoszącej się do prawa materialnego, techniką opartą na bezpośredniej analizie norm traktatowych. Pozwala to na uniknięcie nadmiernych rozważań i doktrynalnych dywagacji. Zostało to zastąpione odwołaniem się do elementów praktycznych, często tkwiących swymi korzeniami w orzecznictwie.

Monografię przygotowano na podstawie najnowszych publikacji zagranicznych, w szczególności niemieckich. Znacząca bazę materiałową i porównawczą poszczególnych rozdziałów stanowią także komentarze do traktatów unijnych.

Rozważania nad systemem instytucjonalnym i prawem materialnym poprzedzają dwa rozdziały dotyczące historii procesu integracji oraz dochodzenia Polski do członkostwa w UE. To, oczywiście, dość typowa formuła pisania publikacji o Unii. Przychyłam się jednak do oceny tych osób, które twierdzą, że problemu UE nie można w pełni sposób przedstawić bez ukazania kontekstu jego historycznego rozwoju. W rozdziale tym jest jednak zawarta historia prawa, która została możliwie mocno odarta z elementu politycznego i stała się szczegółową analizą zmian normatywnych, dokonywanych w kolejnych nowelach traktatowych. Drugi rozdział stanowi krótki rys konstrukcji prawnej problemu integracji Polski z UE (analiza tzw. traktatu akcesyjnego i przygotowanych w 2011 roku zmian w Konstytucji RP).

Dopiero po takim wprowadzeniu Czytelnik może zapoznać się z rozdziałami opisującymi główne aspekty prawne procesu integracji.

Stan prawny traktatów integracyjnych, omówiony w niniejszej publikacji, to oczywiście stan po wejściu w życie traktatu z Lizbony, ze wszelkimi zmianami dokonanymi w systemie „kładek traktatowych” oraz prawem pochodnym na dzień 1 czerwca 2012 r.

Książka jest owocem współpracy z dr Dominiką E. Harasimiuk i dr Małgorzatą Kozak, z którymi prowadziłem zajęcia z prawa UE na Wydziale Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego.

Niniejsza pozycja omawia proces integracji od strony prawnej. Może więc być wykorzystana w dydaktyce na trzech kierunkach: prawie, administracji i europeistyce. Może też służyć jako pomoc również w nauczaniu takich przedmiotów, jak: nauki polityczne czy stosunki międzynarodowe, a także być interesującą lekturą uczestników studiów podyplomowych, czy osób zajmujących się prawem UE w praktyce.

Świadomy zarówno zalet, jak i możliwych wad tej książki, oddaję ją w ręce Czytelników. Wszelkie uwagi i opinię przyjmę z wdzięcznością, ponieważ pozwolą mi uniknąć ewentualnych niedociągnięć w przyszłości.

Mariusz Muszyński